

Det er ett ord og begrep som formodentlig kan utgå etter denne krig og det er «nøytralitet».

Allerede forrige krig slo svære sprekke i dette begrep — og denne krig har gjort det umulig å bruke lenger. Blant de såkalte nøytrale land har vi hatt godt løve til å følge Sverige i denne krigen. Og dette land står som et krasst eksempel på den humbug som heter nøytralitet.

Sveriges mange brudd på nøytraliteten tar være vel kjent her hjemme men vi skal nevne ett, nemlig at den svenske regjering har latt clearingkontrakt mellom Sverige og Tyskland overtrekke med svære summer. Vi nevner dette fordi vi kanskje får oppleve at denne svenske regjering på Tyskland kommer på bordet når de allierte har vunnet. I så fall skulle altså de allierte hjelpe svenskene å drive inn en fordring som har oppstått ved at Tyskland ikke har makret å holde sin del av handelsavtalen — og således utvirketende består i svensk tjenstvilighet til å hjelpe den tyske krigsmaskin. Det skjer mye «bak høkerens disk».

Men det sviseste brudd på alt som heter nøytralitet er dog Sveriges forhold til Finland. Det er således Sverige som bl.a. betaler det Finland innfører fra Danmark.

Vi skal ikke her komme inn på hvorfor det er slik og slikt, men bare konstatere at det ikke har noe med nøytralitet å gjøre.

Det hender av og til at avisene gjør det litt vanskelig for den svenske regjering i dennes balanseveiser. Som kjent har den svenske regjering ingen representant hos den lovlige norske regjering. Dette greier de også fordrøye som nøytralt. Imidlertid kunne Svenska Dagbladet i midten av mai melde at det nå var utnevnt en representant, nemlig herr Beck-Friis. Dette foranlediget så den svenske regjering til gjennom TT å sende ut at dette ikke var riktig og at hr. Beck-Friis hadde vært svensk sendemann i Oslo før 9 april og ikke var løst fra denne sin stilling. Nå skulle man jo tro at mannen enten da befant seg hos de han var akkreditert til eller at han fortsatte i sin stilling i Oslo. Meldingen sluttet imidlertid med at herr Beck-Friis oppholdt seg i Lissabon. Dette må vel nærmest kalles «nøytralitetstake»?

«Det norske folket har i dag funnet styrke i de samme krefter som bar Edvard Grieg fram. Hans toner er i dag elsket av alle folk og alle raser. Vi feirer 15 juni til ære for nordmennene og deres store landsmann.» I en rekke byer både i USA og England har det vært holdt store konserter og Edvard Griegs navn har vært knyttet sammen med den kamp det norske folket fører i dag.

I Norge har nordmennene måttet feire dagen i sine hjerter. Edvard Griegs navn er blitt besøkt av forredere og overfallsmenn, men nordmennene vet at om ikke lenge skal den store komponists toner igjen klinge fritt og vakert i et fritt land.

Den norske justisminister Terje Vold holdt søndag den 27 en tale i den engelsk-russiske forening i London. Han understreket at verden sto i en meget stor takknemlighetsgjeld til det russiske folk for dets innsats. Russerne hadde vist hva den totale krig var, og ved sin innsats vist de allierte nasjoner veien. Det var overordentlig viktig at samarbeidet mellom de to store nasjoner England og Russland også fortsatte etter krigens slutt.

Det er dannet en norsk-tysk presesforening med Doery Smith som formann og Einar Rose som sekretær og restauratør.

toget. Det kan vel ikke tenkes at hans forbered er diktert av samme motiv som foranlediget beslagleggingen av forannevnte aviser? — Nei dette kan ikke tenkes.

alle andre sloss og ofrer for dem. Det faller dem kanskje ikke en gang inn at det arbeid de utfører direkte hjelper fienden.

Heldigvis er disse et fåtall her hjemme i dag. Før krigen derimot var det sikkert et flertall som hadde det på denne måten når det gjalt samfundets styre og stell. Det bilde som de fleste nordmenn har av Sverige og nøytraliteten i dag er ikke noe annet enn en forstørret gjenging av de menn og kvinner som mener de ikke behøver beskjefte seg med samfundets styre og stell, som er «nøytrale» dvs. «apolitiske». De kommer også med fordringene når andre har kjempet tingene fram, og de har som regel også bekjempet sin egen fordring ved sin «nøytralitet».

Det er det samme om det er krig eller fred. Dimensjonene er kanskje mindre, og midlene er fram for alt bedre i fred, men spørsmålene står der og må løses. Og de angår deg. Det er din plikt å sette deg inn i dem og ta ansvaret for de resultater det måtte bringe.

Vi tror mye ville være vunnet på veien fram mot gode kar og lykkeligere mennesker hvis det store flertall i en nasjon virkelig hadde samfundssyn på tingene: Og en ting til: Det er helt sikkert vanskeligere for noen enkelte å få erklært krig i en nasjon av individer som vet, i motsetning til i en hvor man tror.

EDVARD GRIEG

Over alt i den frie verden er hundreårsdagen for Griegs fødsel blitt feiret. I USA ble den 15 juni i en rekke stater proklamert som Edvard Grieg-dag. I et opprop fra en av guvernørene heter det bl.a.:

«Det norske folket har i dag funnet styrke i de samme krefter som bar Edvard Grieg fram. Hans toner er i dag elsket av alle folk og alle raser. Vi feirer 15 juni til ære for nordmennene og deres store landsmann.»

I en rekke byer både i USA og England har det vært holdt store konserter og Edvard Griegs navn har vært knyttet sammen med den kamp det norske folket fører i dag.

I Norge har nordmennene måttet feire dagen i sine hjerter. Edvard Griegs navn er blitt besøkt av forredere og overfallsmenn, men nordmennene vet at om ikke lenge skal den store komponists toner igjen klinge fritt og vakert i et fritt land.

Den norske justisminister Terje Vold holdt søndag den 27 en tale i den engelsk-russiske forening i London. Han understreket at verden sto i en meget stor takknemlighetsgjeld til det russiske folk for dets innsats. Russerne hadde vist hva den totale krig var, og ved sin innsats vist de allierte nasjoner veien. Det var overordentlig viktig at samarbeidet mellom de to store nasjoner England og Russland også fortsatte etter krigens slutt.

Det er dannet en norsk-tysk presesforening med Doery Smith som formann og Einar Rose som sekretær og restauratør.

TO ÅR SIDEN HITLERS OVERFALL PÅ RUSSLAND ENGELSKE BETRAKTNINGER

To års dagen for krigens utbrudd mellom Russland og Tyskland er blitt livlig kommentert verden over. Fra England hevdes det at Hitlers umotiverte angrep på Sovjet-Unionen gjorde slutt på dette lands tyveårige isolasjon og la grunnen til et samarbeid mellom dette land og Vestmaktene. Dette samarbeid vil ha avgjørende betydning for etterkrigsverdenen. Traktatene og avtalene som etterhånden er blitt sluttet tyder på at samarbeidet vil bli varig.

Sovjets krigsinnsats har vært skjebnesvanger for Nazi-Tyskland. På disse to år har russerne drept eller tatt til fange 6,4 millioner tyskere. Det tyske offiserkorps er blitt uhyre redusert. Selv om nye mannskaper er innkalt, teller den tyske armé nå minst en halv million ferre soldater nå enn i 1941. Og kvaliteten er langt dårligere enn ved begynnelsen av krigen. De tyske tap av krigsmateriell på Østfronten er kolossale. Lagrene er tomte og de er avhengig av den daglige produksjon.

Vasallstatene ser hvilken vei vinden blåser og søker å ro seg i land. Det påstås at disse stater i år stiller 3/4 million ferre soldater på Østfronten enn i fjor.

(Ankara) Den russiske regjering har forpliktet seg til å finansiere en tsjekkoslovak brigade i Sovjet-Unionen meldes fra Moskva. Avtalen ble fra russisk side undertegnet av visesentenrikskommissær Korneitsjuk.

I Warszawa er 1800 polakker arrestert i det siste for illegalt arbeid. I de siste 14 dager er 426 patrioter skutt.

Fra Estland meldes at arbeidsmobiliseringen er blitt en fiasco. Fra en leir med 300 estlendere rømte alle junnatt 30. Forsøkene på å lage en estnisk legion til innsats mot russerne er også blitt en fiasco. I den siste tiden er 600 estlendere rømt i småbåter over til Sverige.

Brannmannskapene er nekte tilleggsrasjoner i det myndighetene viser til at de bare er i hardt arbeid i forsvinnende del av tjenestetiden. Nasisstene regner ikke med at brannmennene i ventetiden på stasjonene trenger hele rasjonen sin og vel så det. Og alle øvelsene? — Nå, det er kanskje ikke arbeid.

Det er mulig quislingene og tyskerne vil oppdage hvor liten nytte en har av underernære brannmenn hvis det for alvor blir brann i lagrene og boligene deres.

Det meldes fra Stockholm at Sverige nå bygger 45 motorfartøyer for Tyskland. Tyskerne bruker motorfartøyer av samme type til eskortefartøyer i Kielkanaler.

Det meldes at Knaben Molybden-gruver som ble sterkt skadet ved et britisk flyangrep for 4 måneder siden, nå er blitt reparert. Nytt svensk materiell er blitt montert. Ennå et utslag av svensk nøytralitet.

AVANTGARDEN

Mappe 20
4079
Eksp. aug
Arg. 1943
v.
Jr.

I realiteten er det ikke skjedd noen forandring etter de siste nasivedtakene men livet framover vil bringe skjerpert kamp. Nordmennenes svar er mer intens kamp mot undertrykkerne, større forsiktighet og effektiv hjelp til alle som blir forfulgt. Samtidig reiser vi med mangedobbelte kraft kravet til vestmaktene om en hurtig invasjon i Europa.

FLYKRIGEN MOT AKSEN

Det er hevdet at luftbombardement alene ikke kan tvinge Tyskland i kne. Det er også uten tvil riktig, men den britisk-amerikanske bombing av tyske byer har vært et meget alvorlig slag mot nasisstene. Den ukelange bombing av Hamburg i begynnelsen av august var fullstendig tilintetgjørende. Et område like stort som Oslo er helt rasert. 85 pst. av byens befolkning er evakuert og nasisstene har måttet rykke inn annonser i forskjellige aviser for å tilbakekalle offentlige funksjonærer og tjenestemenn. Den viktige industriby Köln er også så godt som fullstendig rasert. Hele Ruhrområdet tar mer og mer karakteren av en ruinøp. Den 15 aug. ble det opplyst fra London at i siste kvartal 1940 da nasisstene angrep mot England var på høydepunktet, ble det kastet 8900 tonn bomber, mens briterne tilsvarende kastet 2750 tonn over Tyskland. Det første halvår 1943 kastet tyskerne 700 tonn bomber over England, mens briterne og amerikanerne kastet 36 700 tonn over Tyskland. Bare på 16 døgn fram til 12 aug. var det tilsammen 5000 fly over Tyskland. Av disse gikk 153 tapte, eller 3 pst.

Den 9 sept. 1940 erklærte Göring: «Jeg forstår fullt ut hvorfor englenderne evakuerer London, men når jeg nå har inspisert flyplassene og luftveinet ved Berlin, forstår jeg også hvorfor vi ikke evakuerer Berlin.» I dag er over en million berlinere evakuert i all hast. Alle skoler er forlagt til Øst-Preussen, og departementene flyttes til Syd-Tyskland og Østerrike. Under et kraftig britisk angrep mot Nürnberg den 11 aug. ble det konstatert at luftvernet var mye svakere enn for og årsaken er at nasisstene samler så mye luftvernsmateriell som mulig i Berlin, i redsel for at byen skal bli samme skjebne som Hamburg.

Den 15 aug. ble Østerrike for første gang angrepet. Et stort antall amerikanske bombefly angrep Wiener-Neusstetd like sør for Wien. Det ble sluppet 1500 tonn bomber over de store flyfabrikkene hvor en regner at om lag 1/3 av Messersmith-flyene monteres. På flyplassen ble 400 ferdige jagere truffet. Amerikanerne startet i Midtøsten, fly 4000 km, men ble bare angrepet av 15 tyske jagere. En ble skutt ned uten tap for amerikanerne.

150—200 amerikanske bombefly angrep for to uker siden den rumenske by Ploesti, og fly over området ble skutt ned, men 181 var i brukbar stand. Dessuten ble 422 skutt ned.

DEN RØDE ARME VINNER NYE SEIRE

«Times» skrev i begynnelsen av måneden: «De stadig nye seiersmeldinger fra Sicilia, den dårlige moral og tilsløp til myteri blant de italienske soldater, de vellykte bombetokter, alt dette er gode nyheter. I virkeligheten er gode at folk i det besatte og treibundne Europa som venter på tegn på at befrielsens time nærmer seg, har fått for å glemme de langt viktigere etterretninger fra Østfronten.»

Efter Stalingradkatastrofen løste Hitler en ny sommeroffensiv. Med sammenbruddet i Tunis, bombingene av Tyskland og den stadige trussel om en front nummer to tvang Hitler til en mere defensiv krigføring, og til å etablere slagordet om «Festung Europa». Allikevel forsøkte den tyske hørløvelse å gjennomføre en offensiv, i det den på et meget begrenset avsnitt av fronten satte inn umåtelige mengder av mannskap og materiell i en stort anlagt knipetangbevegelse om Kursk. Offensiven varte nøyaktig 10 dager, da stoppet den etter overmåte små terrengvinninger og etter voldsomme tyske tap. Da satte den røde armé inn sin offensiv, som siden har artet seg som et veldig stormløp mot de tyske stillinger og som kastet Hitlers tropper ned.

Efter en månedens kamp, den 5 aug. kunne Stalin oppgi de tyske tap til 120 000 fante, 465 ødelagte tanks og 2492 nedskutte fly. Russerne hadde erobret store mengder krigsmateriell. Offensiven nådde sin første kulminasjon 8 aug. da russerne under voldsomme kamper gjenerobret Orel og Bjelgosod, to av de viktigste støttepunkter på midtfronten. Men russerne stoppet ikke opp. Fra Orelavsnittet kjempet de seg videre fram i retning av Brianak. De har nådd fram til Karatsjev, en meget viktig by 50 km øst for Brianak, og i syd har de nådd jernbaneknutepunktet Nablja, rett syd for Brianak.

Fra Bjelgorodområdet rykket russerne videre fram mot Charkov. De gjorde først en omgående bevegelse for å avskjære byen fra vest, og støtte fram til

i høyde med tretoppene. Flygerne var trenet over en modell av området et sted i Afrika.

Angrepene mot Torino og Milano har forårsaket fullstendig trafikkstans. Jernbanen til Sveitz er foreløpig stengt. Over Milano ble det under det siste angrepet den 13 aug. kastet ned 1000 tonn bomber. Befolkningen demonstrerte for fred etterpå. Italianerne har erklært seg ute av stand til å beskytte sine byer mot angrep, og befolkningen går en fortvilet skjebne i møte hvis ikke den nye regjering får Italia ut av krigen.

Under de siste kamper på Sicilia er den tyske flyinnsatsen øket for å beskytte evakueringen over Messinastredet. Briterne og amerikanerne erobret 990 fiendtlige fly på Sicilia, de fleste øde-

jernbanen mellom Sully og Charkov og besatte denne i 130 km's lengde. De viktige byer Solotsjev og Bogoduchov ble tatt. De statte videre fram til den viktige byen Achtyrka. Nasisstene forsøkte her et voldsomt motstøt og let raste et stort panserslag. Men russerne vant byen etter gatekamper som krevde 8000 tyske fante. Samtidig ble byen Krasnokutsk stormet. Byen Kotslevo, 100 km vest for Charkov er erobret, og en stor strekning på jernbanelinjen Charkov—Poltava er besatt. Andre russiske armer er trengt fram fra øst og erobret Tsjugujev og Rogan, den siste bare 2 km fra Charkov.

Den 14 aug. meldte Moskva at det var åpnet en tredje russisk offensiv, denne gang i Smolenskavsnittet. Med området ved Spass Demenskoia som utgangspunkt trenger russerne fra vest og fra syd-øst fram mot Smolensk.

Begivenhetene viser tydelig at det er russerne som er den sterkeste part på Østfronten. At russerne nå har tilføyd nasisstene knusende nederlag under forhold som ellers har vært de mest gunstige for den tyske krigsmaskin, kan betegnes som den hittil viktigste begivenhet i krigen. Den røde armé er en strålende og overlegen kampånd. Dermed er det ikke sagt at moralen blant de tyske soldater er dårlig, men de begynner å føle at de taper og at de ikke kjemper en kamp som er deres.

Det russiske materiell er øyensynlig tyskernes overlegent. Først og fremst har russerne sitt artilleri som nå er det beste i verden. De nye tyske tanks som har vært så oppskrytt, Tiger- og Ferdinantanks på 60 og 70 tonn, har ikke kunnet stå seg mot de russiske vipen. De russiske fly har for en stor del luftherredømmet over fronten, trass i at nasisstene har satt inn store mengder av sine beste jagere. De har også bombet tyskernes bakre linjer og tilføyer på en effektiv måte. Russerne har satt inn en ny jagertype som har vakt stor oppmerksomhet. Den har en fart av 560 km og har foruten vanlig bestyning også 6 «rakettkanoner» som utløses elektrisk når flyet stuper mot målet.

En kan vanskelig bedømme hvilken utstrekning den russiske offensiv kan få. Kampene koster selvsagt også den røde armé store tap, og den tyske militærmasjin er framleis intakt. En skulle trodd at russerne etter å ha stoppet den tyske offensiv hadde ventet med å sette i gang sin offensiv til de andre allierte hadde begynt et effektivt angrep i Vest- eller Syd-Europa. Men russerne har hele tiden kastet sin fulle styrke inn i kampen og sett det som sitt eneste middel til å knekke Hitler. I alle tilfelle er det sikkert at i det øyeblikk tyskerne blir innviklet i større operasjoner på andre fronter vil Østfronten bli rullet opp i hele sin lengde.

HVORFOR SOVJET KREVER EN FRONT NR. 2

Invasjonen på Sicilia, hendingsene i Italia og konferansen i Canada har skapt en ny bølge av forhåpninger om at vi nå står foran avgjørende hendinger i krigen som innen en overskuelig tid kan bringe den endelige seier til de vrente nasjonene. Realiseringen av disse forhåpninger krever imidlertid voldsomme ofre, først og fremst av de militære styrkene og dernest stadig mer aktivisering av oss i de besatte land.

Avisene i Sovjetsamveldet understreker i dag den enorme betydning det ville ha å få åpnet en virkelig ny front på det europeiske kontinent. — Etter «Pravda» gjengir vi den russiske argumentasjonen:

I den nåværende situasjon er de frihetselskende folks seir mulig i den nærmeste framtid. Det er oppnådd et vendepunkt i krigens gang. Det er tilstrekkelig i denne forbindelse å minne om de store resultater for den røde armé i vinter, tyskernes nederlag ved Stalingrad, Don og Kaukasus, knusingen av Hitlers forbundsfellers armeer, tyskerne og italianernes nederlag i Tunis, de alliertes seire på Sicilia, Mussolinis fall som betegner den italienske fascismes bankerott og perspektivet med Italias utreden av krigen, nederlaget for den tyske offensiv og resultatene av den russiske offensiv som har skapt en alvorlig krise for Hitlerfascistene. Aldri før har betingelsene for seir vært så gunstige. Men muligheten for seir er ikke selve seiren. Vår fiende er ennå sterk, og for mange ser det ut som det skal lykkes å dra krigen i langdrag. Millioner mennesker i hele verden stiller seg det alvorlige spørsmål: Ojører det alt for i rett tid å realisere muligheten for seir over Tyskland? Hermed reiser spørsmålet om den annen front seg i hele sin bredde.

Hitlers overfall på Sovjet-Unionen ga støtet til dannelsen av den engelsk-amerikansk-sovjetiske koalisjon. Meningen med enhver koalisjon er felles kamp for seiren. Antihitlerkoalisjonen er oppstått for ved felles kamp mot Hitler-Tyskland og nasistystemet å sikre en varig og rettferdig fred. Deltagerne har tatt på seg en bestemt forpliktelse over for hverandre å føre en felles krig mot den felles fiende. Helt fra forsten var en klar over at fienden var sterk og farlig og krevet mobilisering av alle krefter. Oppgaven kunne bare løses ved å ta Tyskland i en skrustikke fra øst og vest, tvinge det til å splitte kreftene sine. Tyskerne har fra gammelt søkt å unngå en 2-frontkrig. Bismarck fryktet det og ententemaktens seir skyldtes at tyskerne ble tvunget til å føre krig på 2 fronter.

Sovjet-Unionen har i 2 år bært byrden av krigen. Manglen av en annen front i Europa gjorde det mulig for Hitler å oppnå store resultater sommeren og høsten 1941. Han kunne sette alle sine tropper inn mot Sovjet-Unionen og omgi Leningrad med en ring av hunger. Manglen av en annen front i Europa reddet Hitler i 1942. Det var denne mangel som gjorde det mulig for Hitler sommeren 1942 å skape en overvekt på et begrenset avsnitt og føre tyskerne fram til Stalingrad og innfartsveiene ved Grosny. At Hitler også i år

kunne konsentrere alle sine styrker i øst og gå til offensiv, skyldes den samme mangel på en annen front.

Allerede i juli 1942 ble det fra de allierte erklært at det var oppnådd full enighet om den avgjørende oppgave å opprette en front nr. 2 i 1942. Dette ble slått fast i 2 offentliggjorte kommunikeer fra de konferanser som Molotov lurte i London og Washington. Men denne annen front kom ikke i 1942. Det ble da sagt at den annen front i Vest-Europa skulle åpnes våren 1943 og at forberedelsene var i gang. Men våren gikk og den annen front kom ikke. De engelske og amerikanske tropper innskrenket seg til operasjoner for å reise Nord-Afrika for aksetropper.

I kommunikeet fra Casablancakonferansen i januar 1943 het det at det var full enighet mellom England og Amerika om de militære planer og forholdsregler i 1943. Da Churchill informerte Underhuset uttalte han at det var lagt uttømmende operasjonsplaner som ville bli gjennomført i de kommende 9 måneder. Denne fristen er snart utløpet men den annen front i Europa eksisterer ennå ikke.

Sovjetfolket har bært tunge ofre i kampen for den felles sak. Sovjetarmeen har holdt stand og vil fortsatt holde stand mot Hitlers armeer. På den sovjet-tyske fronten er det satt flere tyske soldater og offiserer ut av kampen enn ved samtlige øvrige fronter. På den sovjet-tyske front er den tyske arméens utvalgte tropper blitt utryddet. Den røde hær har for alltid gjort slutt på legenden om Hitlerarméens uovervinnelighet.

Det ville være uriktig å redusere de krigsoperasjoner som våre alliertes armeer har foretatt og betydningen av flyangrepene på Tyskland eller hjelpen som de har ydet oss i materiell, men vi kan ikke unnlate å peke på at i Tunis sto det 4 tyske divisjoner og et 10tall italienske, på Sicilia 2 tyske og noen få italienske div. Dette er nok for å vise det virkelige omfang av disse operasjoner, mens det på den sovjet-tyske front er konsentrert 180 tyske div. og ca. 60 vasaldiv., altså over 200 div. Disse tall vidner om at England og Amerika ikke for alvor har møtt Hitlers tropper og at den annen front ikke er åpnet.

Hva er så den annen front? Det er den front som Stalin talte om høsten 1942 som kunne trekke til seg ca. 60 tyske div. og noen 10tall fra forbundsfellene. Når det tales om den annen front er det spørsmål om krigsoperasjoner på det europeiske kontinent som skulle tvinge Hitler-Tyskland å splitte styrkene sine og kaste over på vestfronten i 3, eller om bare 1-4 av styrkene. Det ville sikre styrkene våre overlegenhet på den sovjet-tyske front og sikre seiren over Hitler-Tyskland allerede i 1943.

Det er ikke fa som taler om Atlanterhavsharrieren, det trosslige tonnasjespørsmålet og om invasjonens risikable karakter. Den uovervinnelige Atlanterhavsharrieren eksisterer bare i innbilningen til dem som selv ønsker å tro på den. Argumentet om tonnasjemanglen er forlengst slått i stykker av kjensgjerningene om skipsbyggingens gan-

tiske resultater i Amerika. Etter den vellykkede landing i Nord-Afrika og resultatene av landsetningsoperasjonene på Sicilia med en veldig tonnasje- og tonnasjevansklighetene ved landsetningsoperasjonen i Vest-Europa synes som bortfalt. Det nytter ikke i 1943 å snakke om invasjonsrisikoen til en hær som har bært hele krigens byrde på sine skuldre og som ikke har veket tilbake for de største ofre for den felles sak. Det fins utvilsomt også elementer som slett ikke er interessert i en hurtig avslutning av krigen, men man kan ikke gi etter t.eks. for krigsleverandører og andre som setter sine private interesser og egen nytte foran det brede folks interesser og deres interesser som i de okkuperte land stonner under Hitlers ak.

Spørsmålet om den annen front har så stor betydning at det avhenger av den om krigen skal forlenges og kreve nye kolossale ofre. Ånningen av den annen front i 1943 ville bety at Anti-Hitler-koalisjonen ved besluttsomme slag ikke ville tillate at krigen ble forlengt og kreve nye, kolossale ofre. I dette vil den få støtte i folkenes all-ødeleggende kraft som er gjennomsyret av urokkelig vilje til å gjøre slutt på Hitlerregimet og komme ut av den krig som er påtvunget dem.

DØDSFARTEN FOR TYSKLAND

Den 9 april 1940 var det ca. 240 skip over 500 tonn og med en samlet tonnasje på ca. 560 000 tonn i Norge. En stor del av disse ble etter hvert satt direkte i tysk tjeneste, og resten ble delt mellom statens skipsfartsdirektorat og de private rederne. Også den delen av den hjemmeverende flåten som blir disponert av skipsfartsdirektoratet og rederne har hele tiden vært i flittig bruk i tyske interesser. Etter hvert er ca. 40 pst. av skipene blitt senket. Etter de foreliggende opplysninger kan en gå ut fra at det er senket forholdsvis flere av de norske skip som har gått i tysk tjeneste enn av dem som har seilt for vår egen regjering.

DEN ØKONOMISKE BOMBEBEKRIGEN

Den kjente britiske fysikeren Peter Masfield har gjort noen interessante beregninger om «utgifter og inntekter» ved flykrigen. Et tungt britisk bombefly har gjennomsnittlig en livslengde av 20 raid. I denne tiden tilfører det tyskerne et tap som svarer til 1200 arbeideres produksjon i 2 måneder. Hvert britisk bombefly forårsaker 4 ganger så stor skade for den tyske produksjon som bombeflyet bærer i tilvirkning. Masfield beregner at den nåværende bombing allerede har minsket den tyske krigsproduksjonen med 24 pst. Et 2000 tonns angrep forårsaker skader som tilsvarer 75000 manns arbeid i en måned.

Ledelsen for den sivile motstand i Polen har meldt at 54 gestapomedlemmer er blitt henrettet i april, derav 40 i Lublinområdet og 14 i Kielce.

Ledelsen har også sendt andre medlemmer av gestapo en advarsel hvor det heter at det snart er deres tur.

NERVØSITETEN ØKER I FINNLAND

Ved årsskiftet og den nærmeste tiden etter hadde en god grunn til å tro at Finland ville forsøke å trekke seg ut av krigen. Det var tydelige tegn på krigstretthet, og i side kretser rådde sterk tvil om tysk seier. Imidlertid ser det ut til at den finske befolkning følger en «veste og sø» politikk og der har øyensynlig besluttet seg å stå fast på den lofte tyske sommeroffensiv for de tar det avgjørende skritt.

Både fra engelsk og amerikansk regjeringsside er det imidlertid sagt tydelig fra at en slik politikk kan bli overordentlig farlig for Finnlands vedkommende, og at det kan bli for sent å redde stonngene når et tysk nederlag er et faktum. I begynnelsen av april skal den amerikanske regjering ha sendt en note til den finske regjering hvor det sies at den amerikanske regjering er villig til, i alle fall delvis, å møte mellom den russiske og finske regjering. Men det ble samtidig understreket at dette var den absolutt siste sjans for Finland å kunne gjøre regning med veivillighet fra USA.

Etter at den finske utenriksminister Ramsay hadde vært i Berlin og diskutert spørsmålet med Ribbentrop, sendte den finske regjeringen et meget unnlukkende svar. Den amerikanske regjering svarte med å flytte sitt legasjonspersonale i Helsingfors til Stockholm, og bare beholde en enkelt funksjonær i selve legasjonen. Den amerikanske minister i Finland har vendt tilbake til USA for lenge siden. Forholdet vakte en meget sterk engstelse i Finland, som nærer en sterk beundring for den store republikken hinsides havet.

Helsingfors tennes også for andre, nemlig for journalister. Bare 10 av Stockholmsavisene har særlige korrespondenter igjen i den svenske hovedstad. Det er den finske sensur som legger så store hindringer for nøytral reportasje. På den annen side er tallet på tyske journalister i Finland øket sterkt, øyensynlig for å binde bladene fastere mellom de to land.

Det har ikke blitt nevneverdig forandring i den finske politikk etter

Få ord har vært så misbrukt her hjemme de siste sorgelige årene som ordet optimisme. Folk har gått rundt og erklært at de er optimister og sett ut som de gjorde en bedrift ved det. Med sønket stemme har de gjerne tilløyd at innerst inne tror de det er en lang tid og kreve store offer, men de for-kreer at den slag sier de ikke høyt, utad hever de hodet og er optimister.

Det er jo det rene vrøvl. Vår front har aldri hatt bruk for bedrageriske attityder. Ingen ting har svekket og sluppet vår front mer enn den dumme triumfen over vår egen holdning. Når den har vært god har den vært selvsjette! Det er da ingen skikkelig nordmann som faller på den tanke å gjøre seg til av at man ikke gir seg. Dette sludderet at verdens øyne skulle være rettet på oss fordi vi skulle være enestående på noen måte... Vi kjemper en klar og grei kamp for vår egen eksistens — og annet er det ikke.

Optimist? — Det hører til den menneskelige natur å tro at man ikke blir ubetjent. Hvis det ikke var så fikk en ikke folk til å krige, en fikk dem knapt nok til å føre sin selvolgelige lyskamp i det sivile liv. Tanken på utsløtelsen er noe en skyver fra seg i selvsjette, og blir så vant til å gjøre det at en ikke merker at en skyver det fra seg en gang. Det skulle bare maagte at

en ikke var optimist i den torstand at en ikke var sikker på at aksen skulle tape. Den s'ags er man sikker på til en hver tid — for ellers kunne vi jo ikke leve.

Den overdrevne optimisme har i virkeligheten ført til noe helt annet enn utføidhet. Denne formen for optimisme sier hver vår at til høsten er det slutt og om j-les at til høsten er det slutt osv. En tvers i gjennom usund tankegang, som bare fører til skuffelser og mismot hver gang det for det første ikke er slutt til høsten og til våren, men tvert i mot oppstår situasjoner som krever ny innsats av oss alle sammen.

Det er den slags optimisme som får folk til å tenke som så at nå gidder vi ikke ta noen risiko lenger for at det så kort tid igjen likevel. Det var mange som tenkte slik da vi fikk arbeidsmobiliseringen; dessuten får de ikke noe sving på utskrivningen, så de og var enda litt mer optimistiske.

Men de fikk sving på den. Og det var langt igjen. Og det hadde lønt seg om vi hadde stått fast fra første stund og nektet, nektet. Nå vet vi det. Og nå begynner gudskjelov fastheten å vende tilbake også.

Men det er ikke på grunn av noen slags optimisme.

Det er på tross av den. Og vi har det verste igjen!

segeringsskiftet. En korrespondent for Svenska Morgonbladet beretter at forfinsingsarbeidet framleis drives med stor energi i Fjern-Karelen, et område som hittil historisk sett alltid har vært en del av Russland. På tysk maner transporteres den russiske befolkningsmajoriteten til arbeidsplasse sine under militær beskyttelse. De har et rødt merke sydd fast på høyre ermet.

Uenigheten mellom finske og svenske elementer i Finland har også blussert opp i det siste. Formannen i det svenske folkeparti i Finland, friherre von Born, har i en artikkel gått til sterkt angrep på finsene fordi de i mange tilfelle har

begynt å ignorere den svenske befolknings interesser.

Også karelene har begynt å røre på seg. Avisen Jarjala, organet for Finlands karelsk befolkning har avgitt en uttalelse at den heretter løsriver seg fra partiene og utelukkende vil representere de karelske interesser. Årsaken er forøvrig fremst den dårlige behandling de finner fikk som måtte flytte vestover da enkelte områder ble overdratt Russland etter vinterkrigen.

Arbeiderbevegelsen ser med større og større engstelse på utviklingen. De finske fagforeningers sentralforbund har ved en deputasjon gått et skriv til statsminister Lincouls hvor det pekes på at leveomkostningene er øket med 85 pst. siden krigens begynnelse, mens lønningene er blitt liggende langt etter. Det heter videre: «Når det gjelder spørsmålet om fortsatte anstrengelser innakkerper forbundet betydningen av at tilliten til regjeringens ærlige vilje til å føre en p likk som gagner folket bevares, og at krigen avsluttes så snart det gis anledning til det.

Men arbeiderbevegelsens holdning er framleis veik. Det finske sosialdemokratiske partiet står under ledelse av Tanner som øyensynlig forstår å spille på mange strenger. Han er en av dem som først og fremst bærer ansvaret for Finlands ulykkelige stilling i dag, og står framleis i forgrunnen for finsk politikk.

Den finske arbeiderbevegelse bør snart finne ut at en av de første betingelser for å redde seg ut av krigen er å kvitte seg med de dårlige lederne.

Mannerheim:

Jeg forsikrer dere at vi fører en separat-krig.
"The Evening Standard"

I følge tidsskriftet «Economist» utgjorde Kanadas krigsproduksjon i 1942 50 pst. av landets totale produksjon. 55 pst. av alle maskiner i landet var satt i krigsproduksjonens tjeneste. Verdien av krigsutstyret som de canadiske fabrikkene framstille i fjor beløp seg til 2500 millioner dollars.

Italia, Europas første fascistiske land er i lørd med å bryte sammen. Det kommer ikke som noen overraskelse. En vinne av politisk takt 10 års krig hadde tatt inn på landet. Nederlaget i Afrika, invasjonen på Sicilia, de stadige bombardementer og ustansingen har ledt den latente vinnning mot det fascistiske diktatur til å brenne opp. Hitlers krav til Mussolini på prisgi Syd-Italia og sa fortsette krigen på Tysklands side ble for mye selv for den italienske militærkikk. Mussolini måtte gå og general Badoglio ble statsjef. Det fascistiske parti og dets organer ble oppløst.

Regjeringen Badoglio er en reaksjonær militærregjering. Den gir intet uttrykk for det italienske folks krav på demokratisk styresett. Den fortsetter krigen skjønt de brede masser er fullt klar over den håpløse militære situasjon og krever krigens slutt øyeblikkelig. Mange steder er det kommet til demonstrasjoner og det er brutt ut streiker i de store industricentra i Nord-Italia. Bondene har på flere steder nektet å selge sine produkter. De allierte har tydelig og klart gitt uttrykk for at de ikke vil forhandle med den nye regjering, men kun med en regjering utgått fra selve det italienske folk. Det er å håpe at seierherrene denne gang ikke gir etter for udemokratiske krefter i sine egne land, som ut fra snevre personlige interesser ønsker å lamme det økonomiske liv i de beseirete land da dette kan gi grobunn for nye antidemokratiske bevegelser som igjen kan bringe freden i fare. Det var dette som hendte i Tyskland etter forrige krig.

Høsten 1918 var Tyskland i en situasjon som på mange måter minner om den Italia er i nå. Den offensiv Vestmaktene begynte 8. aug. 1918 førte til Tysklands nederlag. Situasjonen ble til slutt slik at Ludendorff forsto stillingen var håpløs og han forlangte 29. sept. at det skulle innledes forhandlinger om våpenstillstand. Han fikk satt i gjennom at flertallet i den tyske riksdag skulle danne regjering. Ludendorff gikk ut fra at de allierte ville være mere villig til å underhandle med en slik regjering og at det ville bli en demokratisk regjering som måtte undertegne en eventuell «æreløs» fred. Ludendorff hapet også at et slikt regjeringsskifte ville hindre misnøyen i å bryte ut i åpen revolusjonær reising.

Den nye regjering innrømmet amenest for politiske fanger, forpliktet seg til å gjenopprette de okkuperte lands selvstendighet og sikre det demokratiske styresett. Men dette betydde i virkeligheten ingen vesentlig forandring. Det var framleis reaksjonære, udemokratiske krefter som satt med makten. Heller ikke i hærens og flåtens ledelse ble det gjort noen forandring som medførte en ny kurs. Krigen fortsatte trass i folkets krav om fred. Det tyske folks krav om virkelig demokratisering fikk øket styrke. De radikale arbeiderkrefter krevde annullering av alle krigslån, nasjonalisering av bankkapitalen, gruver, jernverk og storgårder.

Den 4. nov. 1918 gikk det hull på bylen. Revolusjonen brot løs. Den begynte spontant og organisert blant matrosene i Kiel, og var rettet mot regjeringens ordre, og igjen ville føre dem i kamp.

Revolusjonen feide over Tyskland og 11. nov. måtte keiseren abdisere. En ny regjering ble valt som hadde folkets tillit og således var en virkelig demokratisk regjering. Den hadde fullstendig kontroll over landet og innførte til å begynne med bl. a. 8-timersdagen, syketrygd, organisasjonsfrihet og stemmerett for alle over 20 år. Reaksjonen var på dette tidspunkt fullstendig lammet og store deler av folket var innstilt på vidtgående demokratisering av samfundet. Men de ledende demokratiske krefter vek tilbake for å utbygge videre den påbegynte demokratisering og sikre den mot anslag fra reaksjonen. De unnlot å fjerne disse elementer fra samfundets nøkkelstillinger. De lot det gamle embetsverk bestå temmelig uforandret. Som en følge av dette ble regjeringens demokratiske politikk sabotert, når den skulle settes ut i livet. Regjeringen unnlot å rense ut de upålitelige elementer i hær og flate. Disse spilte en betydningsfull rolle i anslagene mot det nyvundne demokrati og var blant de første til å slutte seg til nasismen.

Vestmaktene bidro også med sin lite kloke politikk å svekke det demokratiske Tyskland. Ved våpenstillstanden henstilte de til Tyskland å i sine tropper i randstatene bli stående som vern mot Sovjet-Russisk angrep. Disse ble senere kalt hjem av riksstyret, men nektet å lysure og planla sammen med russiske emigranter invasjon mot den nye sovjetstat. Da troppene endelig kom hjem, var det som innbitt motstandere av enhver avvikling og som svorne fiender av det nye demokrati. Med sine reaksjonære offiserer ble de en konstant fare for en dem. utvikling.

Versaillstraktatens landavståelsesbetingelser erstatningskrav lammet i høy grad det tyske produksjonsliv, og hadde også en katastrofal virkning på statsfinansene. Men det som mer enn noe annet skapte bitterhet hos det tyske folk var den harde, diktatmessige form traktaten hadde. Tyskland ble påtvunget en erklæring om at det hadde krigsskylden og dessuten krevde de allierte utlevering av keiseren og de andre krigsforbrytere. Dermed kom Tysklands nye makthavere i den situasjon at det ble umulig for dem selv å trekke de menn til ansvar som hadde ført landet ut i krig og nøyken. Na derimot nyttet de reaksjonære høvet og framstilte disse menn som martyrer og la ansvaret for den store ydmykelse på de demokratiske krefter. Allerede nå oppsto legenden om novemberforbryterne som hadde dolket den ubeseirete tyske hær i ryggen, og som hadde undertegnet en æreløs traktat som gjorde det tyske folk til slaver. Resultatet var at nasjonalismen blusset opp igjen voldsommere enn noen gang før. Store deler av bønderne og småborgerskapet vendte seg bort fra «forbryterne». Disse befolkningene ble også sterkt økonomisk ramme, i etterkrigstiden, de øynet ingen vei ut av ufare, de så ingen politisk retning som kunne hjelpe dem. De ble derfor senere — sammen med mange av riksværnoffiserene og soldatene et lett bytte for den nasistiske agitasjon.

Igen befinner vi oss foran avslutningen av en verdenskrig. Atter en gang er de kjempende frihetskrefter blitt fore-

speilet et politisk og økonomisk demokrati og et gjennomført økonomisk samarbeid statene mellom.

De fremskrittvennlige krefter i de beseirete land må selv få utforme et demokratisk styresett. De må selv få gjøre opp med de fascistiske krigsforbrytere.

Med full rett kan enge Sovjet som en garanti for at folkenes interesser vil bli varetatt ved fredsslutningen. Bak Atlanterhavserklæringen må en også anta det ligger ærlig vilje til å løse verdensproblemene i sann demokratisk ånd.

Det de seirende nasjoner må gå inn for er positivt å støtte de demokratiske krefter som nå reiser hodet i Italia, og som snart også vil gjøre seg gjeldende i Tyskland og de andre fascistiske land. Ved å innstå en slik holdning vil de seirende nasjoner kunne sikre et virkelig folkestyre i disse land. Et slikt folkestyre vil virke fornyende på den fremtidige demokratiske utvikling også i de seirende land og vil kunne skape bedre betingelser for en varig fred.

SOLIDARITET OG FELLESFRONT

Noe av det som har hjulpet oss mest i den tunge kampen vi har ført siden 9. april 1940 er det ubrytelige fellesskap som hjemmefrontens folk har vist. Det varte en tid for vi ble sveiset sammen men etter hvert som tyskerne og nasistenes leitet økte ble arbeidsoppgavene større og farligere og tvang fram en ubrytelig solidaritet. Folk fra alle lag og partier i folket deltar i frihetskampen med samme glød og intensitet.

Tyskerne klarer aldri å ta knekken på det illegale arbeid p. g. a. den ubrytelige enhet og solidaritet. Alle partier i Norge har vist denne solidaritet i kampen. Store lag i folket er blitt aktivert og har fått interesse for styre og stell i samfundet i denne tiden. Det kommer sikkert for en stor del av at de har fått en ny tro på det framtidige Norge. De samme menige rekter våker intens over saktigheten i framferd, de er fellesfrontens samvittighet. Lojalitet kan bare bygges opp på åndsfrihet, opphør av dogmevesen, nyinnstilling til framtiden og troskap mot de som kjemper den felles kamp. Det er ikke forbud mot saktlig kritikk, men mot kritikk som i krig splitter fellesfronten og vekker serintenesene til live.

I den siste tid har det vist seg tegn på brudd mot solidariteten. Symptomene er for kjellig: Folk som har reist glemler sin troskap og hva de har gått gjennom og roper ting som setter folk her hjemme i fare. Provokatorer og angivere får stoff på den måten. Det er kommet bøker i Sverige av slik art. Det kan også bestå i illojale uttalelser mot anderledes tenkende spesielt mot kommunister, som kan føre til splittelse i fronten hjemme. Det har bestått i ondsvinn kritikk og rykter om regjeringen hvis innhold vi her hjemme ikke kan bedømme, men som igjen kan være skjebnesvanger for samarbeidet her.

Det er heldigvis ikke mange slike tegn, men som symptomer er de livfarlige og dypt uverdige.

8 oktober 1943

AVANTGARDEN

STILLINGEN I ITALIA

Situasjonen i Middelhavet er framleis preget av alliert forsiktighet. En får det inntrykk at de engelske og amerikanske generaler først handler når de er sikre på at planene blir gjennomført fullt ut. På selve det italienske fastlandet står den 5. og 8. armé på linje Neapel—Foggia. Hvor langt de allierte akter å presse tyskerne tilbake er ennå usikkert, det er meget som taler for at de ikke er interessert i å øse altfor meget av sine krefter på en vanskelig framrykning gjennom halvøya. De har allerede skaffet seg flyplasser som betyr at nye store deler av Tyskland kan bombes, og selv om en nærmere framrykning mot den tyske grense gjør bombemulighetene stadig mer fordelaktige, er det ikke sikkert at det lønner seg.

Den tyske motstanden i Italia er tydeligvis meget sterk. Under felttoget på Sicilia ble det sagt at tyskerne bare hadde omlag 4 divisjoner i alt i Italia. Seinere opplyses det at tyskerne har minst 15. Dette siste er neppe riktig, og det ville være uforståelig at Hitler hadde høve til å føre så mange nye divisjoner til Italia den korte tunden mellom Mussolinis avgang og Badoglios kapitulasjon. Men i alle tilfeller har tyskerne betydelige styrker i Italia, og de forstår å utnytte dem. De er tydeligvis framleis en ganske høy kampmoral, det er i det hele tatt lite som ennå tyder på svekkelse av disiplin blant de tyske soldater.

Tyskerne har forsøkt å mobilisere italienerne, eller å beholde de italienske militærenheter intakt. Dette er blitt en fullstendig fiasko. Med all ønskelig tydelighet vises det at 90%, kanskje mer, av den italienske befolkning er motstandere av både den tyske og den italienske fascisme. Italienske tropper har i mange tilfeller kjempet aktivt mot tyskerne, fordi de føler de tyske tropper som sine virkelige fiender.

Engelske og amerikanske flåteenheter deltar aktivt i kampene. Det viser hvor meget situasjonen har forandret seg, når nå store allierte krigsskip kan operere like i nærheten av nasistenes flyplasser. Det var en av de første bitre erfaringer engelskmennene gjorde under denne krigen, at slagskip ikke kunne settes inn med full effektivitet uten å være tilstrekkelig sikret fra luften. I dag er det de allierte som har luftbereddommet. Og det betyr meget.

GERILJAVIRKSOMHETEN I «FESTUNG EUROPA»

Etter hvert som krigen nå mer og mer nærmer seg er akutt situasjon på fastlandet, vil spørsmålet om geriljavirksomheten innafor «Festung Europa» få en enorm betydning.

Det kan i denne forbindelse være interessant å nevne det punkt i Haagkonvensjonen av 1907 som omhandler geriljakrig. Det heter her at sivile personer med våpen i hand kan delta i kampen for sitt land under offiserers førerskap, når de har kjennings tegn og bærer sitt våpen åpent. Er disse forutsetninger til stede, gjelder de samme bestemmelser med hensyn til krigføring, fangenskap o. l. som for vanlige regulære armoer.

Tyskland har sjøl vært med å underkripe dette, men har gjort grove brudd nettopp mot disse punkter både under den forrige og denne verdenskrig. I forrige krig ble flere tusen belgiere henrettet som om de skulle være forbrytere og ikke ærlige kjempere for sitt land på fullt lovlig måte — og i denne krig er behandlingen den samme overalt hvor regulær geriljavirksomhet dukker opp.

Hva er så geriljavirksomhet? Det er krigen på den indre front bak fiendens linjer. Hensikten med geriljaen er å svekke fienden i dennes eget område, binde hans styrker, ødelegge hans moral og skape forutsetninger for gjennombrudd av egne og allierte styrker. Geriljakrigen stiller store krav til sine utøvere både legemlig og sjelelig, men så kan også resultatene bli av stor, til dels avgjørende betydning.

Sovjet-Unionen er det land som best har forstått å organisere gerilja-

virksomheten i denne krigen, og det er ikke små resultater som er oppnådd. I flere tilfelle har partisaner befridd landbyer og reddet tusener av russere fra å bli sendt til Tyskland. I de tre siste ukter av august har russerne meldt følgende resultater av geriljavirksomheter: 1908 drepte tyskere og vassaltropper, erobret eller ødelagt 208 biler, 927 jernbanevogner med bl. a. 450 tonn drivstoff foruten mengder av våpen og ammunisjon, 80 lokomotiver, sprengt 67 bruer og tatt 400 fanger.

I tillegg til de direkte resultater kommer så den stadige usikkerhet hos tyskerne i de områder hvor geriljavirksomheten er i gang. Da staben for det 116. tyske regiment ble knust nord for Novorossiak, fant man bl. a. følgende dagsordre fra sjefen for regimentet, von Epp, om kampen mot partisanene: «Partisanavdelingens kjerner opererer i skogtraktene og har foretatt tallrike angrep mot våre avdelinger og transport. Soldater og offiserer forsvinner. En av våre avdelinger som skulle ledsage en transport, er ikke vendt tilbake. På ett sted ble 20 soldater drept. Befolkningen slutter seg i stadig større grad til partisanene. Jeg forplikter derfor avdelingene til bare å sende transport under sterk bevoktning.»

Etter hendene i Italia har geriljavirksomheten på Balkan blusset ytterligere opp. De to innbyrdes stridende grupper i Jugoslavia, som tilsammen teller godt og vel 300 000 mann under Mihailovitsj og Titos ledelse, har nå sluttet seg sammen. Alle grupper på Balkan er kommet under enbrettlig le-

Mappe 20

Ekspl. 8.10

Årg. 1943

O. V.

